

اشاره:

منظور از آرشیو، محلی است که معمولاً تولیدات روزمره روابط عمومی و تولیدات تخصصی مورد نیاز روابط عمومی بر اساس اصول علمی در آنجا نگهداری می‌شود. ایجاد و راه‌اندازی آرشیو در روابط عمومی یکی از فنون و تکنیک‌های رایج روابط عمومی است که به عنوان یک مرکز غنی از منابع مختلف دیداری، شنیداری و نوشتاری مورد نیاز به حساب می‌آید. از آنجایی که دفتر روابط عمومی بعضی از ادارات، سازمان‌ها و... نه تنها جایگاه و محلی را برای آرشیو منظور نکرده‌اند بلکه شاید از آرشیو نیز اطلاعات و آگاهی چندانی ندارند لذا در این مقاله سعی شده است مطالب قابل ملاحظه و اطلاعاتی را در خصوص آرشیو برای همه مطالعه‌کنندگان به خصوص عزیزانی که در دفاتر روابط عمومی مشغول و با موضوع آرشیو سر و کار دارند ارائه شود.

تعریف آرشیو:

فدراسیون بین‌المللی آرشیوهای رادیو-تلویزیونی (فیات) آرشیو را محل نگهداری مواد چاپی، غیر چاپی می‌داند که به صورت سازماندهی شده و یا اقل نیمه سازماندهی شده، مرتب و منظم شده باشند. مواد چاپی و غیر چاپی شامل کتاب، ادواری‌ها، روزنامه‌ها، عکس، نقشه، پوستر، اسلاید، فیلم، ویدیو، نوار صدا، صفحه، دیسکت فشرده و امثال آن‌هاست.

علل ابهام در آرشیو (دیداری و شنیداری):

اصولاً بحث و گفتگو در خصوص آرشیو بایک سری محدودیت‌ها و تنگناها مواجه است. این محدودیت‌ها به پاره‌ای مسایل انتشاراتی و نیروی انسانی آموزش دیده بازگشت دارند.

● تهیه و تنظیم: محمد بصیریان راد Basirian-Rad@yahoo.com
 ● دبیر انجمن روابط عمومی استان کرمان

آرشیو

در روابط عمومی

نکته اول: تعداد کتاب‌هایی که در ایران در زمینه آرشیو و حفظ و نگهداری منابع منتشر شده است به تعداد انگشتان یک دست نمی‌رسد و مجموعه مقالات منتشر شده در نشریات ادواری فارسی اعم از تخصصی و غیر تخصصی گواه آن دارد که از میان بیش از ۱۵۰۰ مقاله کتابداری و اطلاع رسانی که در کمتر از ۳۰۰۰ شماره چاپ و منتشر شده بود در مجموع در خصوص آرشیوهای منابع دیداری - شنیداری فقط دو مقاله نوشته شده است. همچنین از میان پایان‌نامه‌های فارغ‌التحصیلان کتابداری و اطلاع رسانی از بدو تشکیل این رشته در ایران تا سال ۱۳۷۹ شاید بالغ بر هزاران پایان‌نامه چاپ و منتشر شده است که از این تعداد نه پایان‌نامه مربوط به دیداری و شنیداری است.

نکته دوم: در این زمینه نبود نیروی انسانی تربیت شده، به این دلیل که اصلاً رشته‌ای آموزشی در دانشگاه‌های ایران به نام آرشیو وجود ندارد. از آنجا که این رشته دانشگاهی موجود نیست پشتوانه انتشاراتی هم ندارد، به همین جهت کلیه اقداماتی که در این زمینه در خصوص شیوه‌های حفظ و نگهداری مواد خام به عمل می‌آید از طریق آزمون و خطا دنبال می‌شود، نه از طریق مسایل علمی. به عبارتی در ایران این کار به صورت تجربی دنبال می‌شود. به همین جهت نهاد آرشیو در کشور ما به ابهام‌های فراوان رویاروست و توجه چندانی به آن نمی‌شود.

تفاوت‌های آرشیو و کتابخانه:

۱- تنوع منابع آرشیوی بسیار بیشتر از منابع کتابخانه‌ای است. در آرشیو، منابعی مانند عکس، پوستر، اسلاید، ویدیو و فیلم داریم که هر کدام از اینها نیاز به یکسری از ویژگی‌های خاص حفظ و نگهداری دارند و حال آنکه در کتابخانه چنین فضایی حاکم نیست.

- فدراسیون بین‌المللی آرشیوهای رادیو - تلویزیونی (فیات) آرشیو را محل نگهداری مواد چاپی، غیر چاپی می‌داند که به صورت سازماندهی شده و یا لااقل نیمه سازماندهی شده، مرتب و منظم شده باشند.

۲- مواد کتابخانه‌ای بسیار دسترس پذیرتر از مواد آرشیوی هستند چنانکه می‌دانیم کتابخانه‌ها یا به صورت قفسه باز اداره می‌شوند یا به صورت قفسه بسته، در هر دو حالت مراجعه کنندگان به کتابخانه می‌توانند

به راحتی به منابع مورد نیاز خود

دسترسی پیدا کنند و از آن

استفاده نمایند. اما در

آرشیوهای منابع دیداری

- شنیداری هر چند منابع

در اختیار مراجعه

کنندگان قرار بگیرد، اما به

دلیل نبود تجهیزات و

دستگاه‌های بازبینی و باز شنوایی و نیز نداشتن

مهارت در خصوص بهره‌گیری از این منابع،

امکان استفاده از منابع دیداری - شنیداری

میسر نمی‌گردد.

۳- پایداری و مقاومت منابع دیداری و

شنیداری بسیار کمتر از منابع نوشتاری است

تا آنجایی که با افزایش اندکی رطوبت و درجه

حرارت فساد شیمیایی مواد دیداری - شنیداری به

شیوه‌ای شتابان افزایش پیدا می‌کند و در نهایت به نابودی

منبع منجر می‌شود.

۴- منابع دیداری و شنیداری به‌طور معمول تک نسخه‌اند. لذا به حفاظت و نگهداری

فراوانی نیاز دارند. اما منابع نوشتاری معمولاً به تعداد زیادی تولید شده و پخش

می‌شوند و امکان استفاده و نگهداری آن‌ها آسانتر است.

سابقه منابع آرشیوی (دیداری - شنیداری):

منابع دیداری - شنیداری پدیده‌های جدید و حاصل به کارگیری ارتباطات و تکنولوژی

اطلاعات بوده و این منابع از سده ۱۹ میلادی به کار گرفته شده‌اند و در سده ۲۰ با سرعتی

چشم‌گیر و رشدی فزاینده راه خود را در همه عرصه‌های زندگی بشری باز کرده‌اند تا

آنجایی که بدون وجود این وسایل امروزه ادامه حیات بشری قابل تصور نیست.

۱- عکس: نخستین شیوه ارتباطات جدید در زندگی بشری عکاسی

بوده و در ابتدا ذرات ریز نقره را با ژلاتین بر روی شیشه اندود

می‌کردند و به همین جهت عکاسی را شیشه عکس نیز

می‌گفتند. و بعدها با اختراع پایه‌های قابل انعطاف

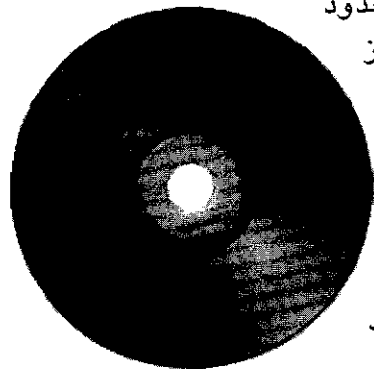
پلاستیکی تحولی عظیم در این زمینه ایجاد شد.

۲- سینما: سازندگان نخستین فیلم‌های سینمایی

برادران لومیر بودند که در سال ۱۸۹۵ میلادی اختراع

کردند، هر چند می‌گویند فیلم ۲۵mm قبل از این توسط

ادیسون و ایستمن ساخته شده است و از این تاریخ به بعد

در عرصه سینما شکل‌های مختلف فیلم عرضه شد. ۷۰mm ۲۵mm ۱۶mm ۸mm
۳- رادیو: نخستین رادیوها در دهه ۱۹۲۰ اختراع شد و به گفته مارشال مک لوهان، عصر مارکونی آغاز شد نخستین رادیوها لامپی و بزرگ بودند و بالامپ‌های بسیار قوی کار می‌کردند. اما در اواخر دهه ۱۹۵۰ میلادی به جای رادیوهای لامپی رادیوهای ترانزیستوری به بازار آمد و رفته رفته از حجم رادیوها کمتر و بر قدرت آن‌ها افزوده شد تا آنجا که الان رادیوهای کوچکتر می‌توانند به فرستنده‌های خارج از مرکز خود دسترسی داشته باشند.

۴- تلویزیون: تلویزیون محصول کار چندین دانشمند از کشورهای مختلف دنیا بود که به سال ۱۹۴۰ ساخته شد و درست ۱۰ سال بعد یعنی ۱۹۵۰ تلویزیون رنگی ساخته شد. از آن زمان تاکنون پیشرفتهای فراوانی در زمینه تلویزیون رخ داده است و در حال حاضر تلویزیون‌های تعاملی به بازار آمده است.

۵- ویدیو: نخستین ویدیو را مهندسان شرکت آمپکس به سال ۱۹۵۵ میلادی ساختند. ابتدا پهنای نوارهای ویدیو در آغاز ۲ اینچ بود سپس نوارهای ۱ اینچ به بازار آمد که به دلیل بزرگ بودن حلقه نوار و تجهیزات مربوطه، این سیستم استودیوها قابل نصب بود اما طولی نکشید که به سال ۱۹۲۷ میلادی برای اولین بار نوار کاست umatic به بازار آمده و پس از آن در دهه ۹۰ بتاکم متولد شد.

۶- ضبط صوت: ضبط صدا نیز سابقه نسبتاً طولانی دارد. دستگاه ضبط صفحه یا گرامافون را ادیسون اختراع کرد و تکنولوژی آن بعدها پیشرفت فراوانی نمود اما اساس آن چندان تغییر نکرد و بعدها با اختراع پلاستیک، صفحات پلاستیکی اختراع شد و جای دستگاه قدیمی را گرفت.

نگهداری منابع آرشیوی (دیداری و شنیداری):

اگر منظور ما از حفاظت منابع دیداری - شنیداری، نگهداری دائمی تمامی اطلاعات روی آن باشد باید بپذیریم که در اصل حفاظت حقیقی وجود ندارد. آدمی همواره کوشیده است تا دستاورهای تمدنی خود را حفظ کند و از نسلی به نسل دیگر منتقل سازد. شاید اختراع خط انگیزه‌ای نیرومند در این چهارچوب باشد. بشر زمانی بر روی پوست، سنگ، الواح گلی و یا چوب و بعدها کاغذ، یافته‌ها و تجربیات خود را ثبت و به نسلی دیگر انتقال داد و در نهایت موجب پدید آمدن فرهنگ و تمدن شد. این نوع محمل‌ها معمولاً در طول زمان پایداری و مقاومت دارند اما بر عکس منابع دیداری - شنیداری به خاطر طبیعت ضعیف و ماهیت شیمیایی که دارند تاب مقاومت در برابر نامالایمات طبیعی و انسانی را ندارد و به سرعت تخریب می‌شوند. با اینکه از عمر فیلم‌ها یکصد سال نمی‌گذرد و عمر ویدیو به ۵۰ سال نرسیده است اما متأسفانه بسیاری از فیلم‌های سینمایی از بین رفته‌اند و کاست‌های ویدیویی دچار ریختگی شده‌اند و لوح‌های فشرده (سی دی CD) خیلی زودتر از دیگر منابع ناپایداری خود را نشان داده‌اند. پس درمی‌یابیم منابع آرشیوی (دیداری - شنیداری) از حساسیت بالاتری برخوردارند و حفاظت مهمترین اصل در این چهارچوب است.

